

De temperatuur is niet lager geworden; een en al sneeuw en ijs en ijs en sneeuw wat we zien; bosch en veld liggen als uitgestorven.

Slechts enkele krijshende kraaien vliegen loom-mat rond.

Als we dezen boschweg inslaan, komen we meteen aan 'n moeras, dat in goeie tijden we-melt van allerlei vogels.

Wat 'n triestige aanblik thans!...

Alles: écn groote, hopelooze verlatenheid!..

Of hier ook slachtoffers vielen?... O ja, kijk maar! 'n Doode Buizerd, Ekster, Vlaamsche Gaai, nog al 'n Gaai, daar 'n Kraai, 'n Merel, weer 'n Merel...

Zielig om aan te zien!...

Wenden we onze schreden naar 't eikenhout, vlak voor ons.

Kijk, daar op gindschen tak, hebben we weer 'n ouden bekenden, 'n Buizerd, als 'k goet zie.

Maar neen, die toch is grooter, heeft geen dwars gestreepte borst.

Wat dat zoo kommervol in elkaar gedoken beest dan wèl is?...

In elk geval 'n roofvogel.

O, 'k zie 't al — 'n Mannetjes-havik, 'n zeld-zame gast in deze streken.

Is dat nou die sluwe, onversaagde roover van wiens stoute bandietenstreken zooveel wordt verteld? die vogels, veel grooter dan hij zelf, zou durven te achtervolgen?...

Anders zoo schuw, laat hij zich thans tot vlak bij benaderen.

Wat is hij, in al z'n huidige ellende, toch nog prachtig! Kijk 'ns naar z'n dwars-gestreepte hals, borst en buik! Maar wat is z'n anders zoo vurig oog, nu mat, glanzeloos! Daar zit geen leven in...

Kijk, hij scheert weg! Doch hoe?... Niet wild en woest gelijk in normale omstandigheden, maar moe, afgemat.

Arme kerel, z'n levenslust heeft hem verlaten, z'n moed en onverschrokkenheid zijn met lamheid geslagen. Hij heeft honger, dorst, kou.. Kou, gelijk wij op den oogenblik ook voelen en daarom gaan we verder, 't gindsche veld op, waar we een, hier door ons nog nooit gezien schouwspel, waarnemen...

'n Troep wilde ganzen!...

'k Tel er 16, niet meegerekend den trouwen wachter, die cenige meters van de anderen verwijderd, op den uitkijk staat.

Ze zijn druk bezig te grabbelcn op den grond, 'n korenveld waarschijnlijk.

Laten we de dieren met rust en aanvaarden we den terugweg naar huis!

Zie ginds 'n sperwer vliegen. Rijken jachtbuit behoeft hij niet te verwachten. Er is geen vogel te bekennen, behalve ettelijke kraaien, die druk aan 't krakcelen zijn. Waarom?... Waarschijnlijk om een of ander krenge daar in heur beurt.

Juist, ik dacht 't wel. Daar ligt 'n Reiger waaraan ze zich te goed doen, hoe sober haar maal ook mag heeten, mager als de langpoot

is en voor meer dan 'n derde bereids verslonden....

En daar heb je 'n Ooruil, ook al mager als 'n hout, omgekomen van gebrek....

* * *

Veel nood en ellende hebben we op onze tochten gezien, zelf kou en miserie geleden.

En toch — die tochten spijten ons niet! We hebben waargenomen hoe hard de strijd des levens 's winters in de vogelwereld kan zijn en 't vaste voornemen gemaakt propaganda te voeren, zoo goed ons doenlijk is, voor 't lenigen van den nood in de vogelwereld altijd, maar vooral als 't weer 'ns zoo vinnig koud wordt gelijk in de Februari-maand van 1929.

Mogen vele anderen dat ook doen!...

Venlo.

J. L. WIELDERS.

DE INVLOED VAN HET MILIEU OP PLANTEN, DIEREN EN MENSCHEN,

door

G. H. Waage.

Nu den invloed van uitwendige omstandigheden op het geestelijke.

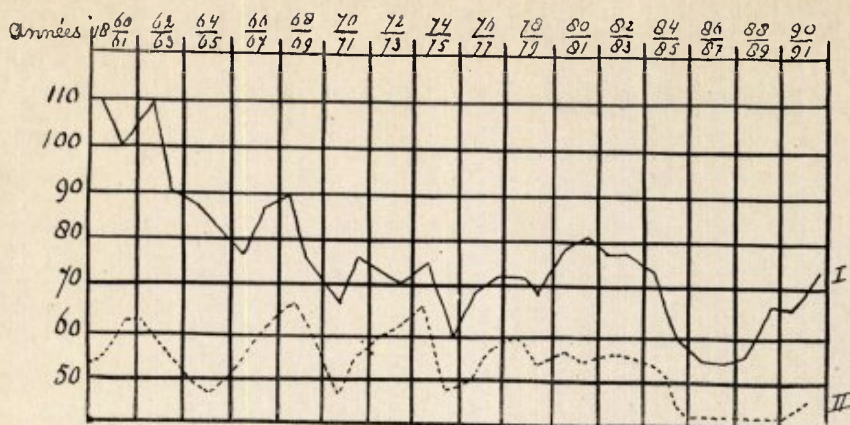
Reeds Thomas van Aquino wijst op 't verband, dat er bestaat tusschen den invloed van den koophandel op de zeden der bevolking en op den invloed van zeer koude en zeer warme streken op de moraliteit der bewoners.¹³⁾

Het is Thomas Moore geweest, die in de 16e eeuw opmerkte, dat men geen verklaring geeft, indien men de veelvuldig voorkomende misdaad van zijn tijd in Engeland, wijt aan de slechtheid der individuen.¹⁴⁾ Hij wijst op de veranderingen in economische structuur in de 16e eeuw. Aan de wolexport is zeer veel te verdienen en in verband hiermede worden tienduizenden landbouwers van hun hoeven verdreven. De schapenteelt wordt sterk bevorderd. Maar de tienduizenden boeren, zonder middel van bestaan, vervallen tot misdaad.

More heeft gewezen op 't verband, dat er bestaat tusschen misdadigheid en omstandigheden liggend buiten den misdadiger.

Pas, toen men begon met het verzamelen van statistische gegevens (1826), bleek, welk vast verband er bestaat tusschen criminaliteit en bepaalde uitwendige omstandigheden.

Merkwaardig is het parallelisme, dat in de 18e eeuw bestaat tusschen de graanprijzen en misdaad. (Tabel I)¹⁵⁾ De statisticus Mayr drukt het als volgt uit: „Iedere stuiver, die het graan duurder wordt per eenheid, vermeerderd het aantal diefstallen met 1 op de 10.000 van de bevolking.” In landen, waar later meer industrie komt, (o.a. Nederland), verdwijnt dit parallelisme en treedt er een parallelisme op met de industriele conjunctuur.

TABEL I.

Parallelisme tusschen graanprijzen en diefstal gedurende de jaren 1860 tot 1891 in Nederland.

I Aantal veroordeelden voor diefstal, berekend op 100.000 inwoners.
II Prijs van 't brood per kilogram uitgedrukt in centen.

Een bekend feit is het, dat in den winter, wanneer voor velen de nood nijpt, de misdadigheid grooter is dan 's zomers. Door de grootere werkloozen-zorg der laatste jaren is hier echter een verandering ten goede gekomen.

De criminaliteit van de ongehuwde vrouw is grooter dan die der gehuwde. Geen wonder! De strijd om het bestaan van de eerste is zwaarder dan die van de tweede. Zoo is ook te verklaren de groote criminaliteit van alleenstaande vrouwen met kinderen ten opzichte van alleenstaande vrouwen zonder kinderen. (Tabel II).¹⁵⁾

Allemagne 1882—1893.

Age	Vol simple		
	Celibataires	Mariées	Veuves et divorcées
18—21	210,6	209,3	—
21—25	177,1	147,8	385,7
25—30	158,5	132,0	318,5
30—40	136,6	127,1	265,9
40—50	92,2	104,0	175,9
50—60	61,2	64,4	88,6
plus de 60	32,0	31,1	28,0

TABEL II.

Dat een achteruitgang van 't analphabisme gepaard gaat met daling der criminaliteit is al zeer bekend. Italië en Spanje met hun hoge percentages analphabeten (Spanje 60 %), vertoonen hoge percentages misdadigers. Dit is niet alleen 't gevolg van de meerdere emotionaliteit der Spanjaarden en Italianen, zooals men zou kunnen meenen. Beperken we ons tot Italië, dan

vindt men in de verschillende deelen van 't rijk zeer uiteenlopende percentages analphabeten (van 14 tot 79 %) en overeenkomstig uiteenlopende percentages misdadigers.

Dat er een zeer nauw verband bestaat tusschen alcoholgebruik en criminaliteit, is van zoo'n algemeen erkende waarheid, dat cijfers hier overbodig zijn.

Het woord van Lacassagne, gesproken in een debat met Lombroso, over de oorzaken der criminaliteit: „Voor mij is 't belangrijkste het maatschappelijk milieu”, heeft ook thans nog al zijn waarde.

Samenvattend mogen wij zeggen:

De uitwendige omstandigheden hebben een diepgaanden invloed ook op den mensch. (Milieuleer).

Dat deze invloed diepgaand kan zijn, hebben we in 't voorgaande gezien. Almachtig echter zijn de uitwendige omstandigheden niet, immers, wat in aanleg niet aanwezig is, kan door hen ook niet te voorschijn worden geroepen. De verschillen tusschen de menschen onderling worden niet alleen en in de eerste plaats veroorzaakt door uitwendige omstandigheden.

Toch is 't nog niet zoo lang geleden, dat men geloofde, dat alle menschen van nature gelijk aangelegd waren en dat de verschillen alleen door uitwendige omstandigheden werden veroorzaakt. Rousseau (1712—1778) heeft deze meening o.a. verkondigd en velen zijn hem hierin gevolgd.¹⁶⁾ Dit standpunt voerde natuurlijk tot een groote overschatting van de invloeden van het milieu, vooral die der opvoeding.

De biologie van dien tijd werd echter beheerscht door meeningen, die Rousseau's opvatting, „de opvoeding is oppermachtig”, voedsel gaven. De biologie van zijn tijd weerspiegelt zich in zijn opvoedings- en staatstheorieën.¹⁷⁾

De moderne erfelijkheidsleer, door Mendel (1868) ingeleid, maar pas na 1900 tot zijn recht gekomen, heeft den invloed van het milieu teruggebracht tot zijn ware proporties; de invloed van 't milieu is diepgaande.

LITERATUUR.

- 1) Vries H. de. Die Mutations-theorie.
- 2) Lock R. H. Recent progress in the study of variation, heredity and evolution.
- 3) Klebs G. Studiën über Variation Archiv f. Entw. mechanik 24, 1907.
- 4) Babak E. Experimentelle Untersuchungen über die Variabilität der Verdauungsröhre. Archiv f. Entw. mechanik 21, 1906.
- 5) Houssay Fr. Variations expérimentales. Etudes sur six générations de poules carnivores. Archiv de zool. expér. et gen. Ser. 4, 6, 1907.
Schepelmann E. Ueber die gestaltende Wirkung verschiedener Ernährung auf die Organe der Gans I u. II. Archiv f. Entw. mechanik 21, 1906; 23, 1907.
- 6) Abderhalden u. Schiffmann. Pflüger's Arch. 194, 206; 198, 128.
- 7) Baltzer. Mitt. Zoöl. Stat. Neapel 22, 1914.
- 8) Nordhausen M. Ueber Sonnen und Schattenblätter. Ber. Deutsch. Botan. Ges. 21, 1903.
- 9) Mayas. Cont. rend. Acad. Sc. Paris Bd. 113, 1891.
- 10) Nuszbaum. Arch. Mikrosk. Anat. Bd. 49, 1897.
- 11) Shull. Journ. Exp. Zoöl. 1911—'12—'16.
- 12) Bonnier C. Recherches expérimentales sur l'adaptation des plantes au climat alpin. Ann. d. science nat. Botanique Ser. 7, T. 20, 1895.
- 13) De regimine principum.
- 14) Thomas Moore. Utopia.
- 15) Tabel I en II zijn ontleend aan
Bonger A. Criminalité et conditions économiques pag. 513 en 623.
- 16) Rousseau J. J. Emile.
- 17) Lenz Fr. Über die biologischen Grundlagen der Erziehung.

ERYTHRAEA CENTAURIUM Pers.

komt hier 't meest voor in 't krijtdistrict, maar dan veelal op zand en kiezel die 't krijt bedekken; ze gaat ook dikwijls op 't krijt zelf over.

In 't lössdistrict komt ze ook nog op verschillende plaatsen voor, zoowel in zand- en kiezelgronden als in kalkhoudende leem.

In ons diluviaal noordoosthoekje is ze 't zeldzaamst.

Bij Elsloo en Susteren gaat ze van de lössgronden ook wel in natte beemden en zelfs

in moerasveen over, maar houdt hierin niet lang stand.

De scheikundige samenstelling van den bodem zal bij deze soort dus niet of niet alleen van invloed zijn.

Ze groeit niet alleen op open warme hellingen met grassen, Euphrasia's, Purgeervlas, Thijm enz., maar ook op open plekken in loofbosschen; groeit 't gesnoeide hout weer aan dan verdwijnt ze 't 3e of 4e jaar na 't kappen.

De kleine lichte zaden die gemakkelijk door den wind verspreid worden, hebben om te kiemen veel licht noodig, maar kunnen minstens 3 jaar hun kiemkracht behouden; daarvoor lijkt deze soort 'n zwerfster.

* * *

Gemiddeld zijn 't planten van 25—30 cm; op gunstige standplaats soms van 75 cm met 30 en meer zijtakken, zoo b.v. in 't bosch bij Mechelen; op schralen grond soms maar 10 cm hooge niet of weinig vertakte plantjes zonder wortelrosetbladen.

De vertakking begint in den regel pas bij de bloeiwijze, zoodat deze 'n schijnscherm vormt. Afwijkingen hiervan zijn echter heel gewoon, zoowel onder normale exemplaren als (vooral) bij vroegtijdige storing van den stengel. Zulke planten kunnen wel op de volgende soort gaan gelijken, maar de grootte der bloemkroon en de lengte der kroonbuis ten opzichte der kroonslippen geven dan nog 'n goed verschillenmerk.

De onderste bladen zijn omgekeerd eirond, met versmalden voet en stompen top; de stengelbladen langevormig tot lancetvormig met spitsen top.

Ex. met alle stengelbladen in kransen van 3 zijn op iedere groeiplaats te vinden.

De bloemen zijn mooi helderpurperose, soms iets lichter of iets donkerder. Witte bloemen zijn hier nog niet gevonden; wel bij Jupille. Rosewitte bloemen vond Ir. Kloos bij Bergen (N.H. 1926).

Afwijkingen in 't aantal kroonslippen of in de leengte der stijlen komen hier maar zelden voor.

Ze wordt druk door allerlei insekten bezocht; honigklieren ontbreken, maar in de plaats is op den bloembodem 'n ander saprijk weefsel aanwezig, dat door insekten gemakkelijk kan worden aangeboord. De bloemkroon schijnt meer gevoelig voor licht dan voor temperatuur (G. Claus: in Flora 1926).

Zelbestuiving kan moeilijk plaats hebben, omdat de helmknoppen bij 't openen zich van den stempel verwijderen.

Duizendguldenkruid heeft vroeger in de geneeskunde 'n groote rol gespeeld, nog meer echter als huismiddel, daarvandaan de naam; 't woord „Centaurium” beteekent al 100 gulden, in 'n streek in Duitschland heet 't zelfs Miljontaurenkruut.

In den bloeitijd treft men ook hier allicht